

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“
Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26 — Tel. 13-02
Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Koroški Slovenec, uredništvo, Klagenfurt, Hubert-Klausner-Ring 26

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 10 Rpf.
Stane četrletno: 1 RM — Rpf; celoletno: 4 RM — Rpf
Za Jugoslavijo četrletno: Din. 25; celoletno: Din. 100
Za Italijo: Prezzo die vendita Lire — 60.

Mirovne pogodbe v letih 1919 in 1920.

Führer in kancler rajha Adolf Hitler je v svojem zadnjem govoru v državnem zboru izjavil: „Za nas Nemce versajski diktat nikakor ne more biti postava. Popolnoma nemogoče je dokument, katerega podpis se izsili z odprtim revolverjem in z grožnjo izgledovanja milijonov ljudi, svečano proglašiti za zakon.“ Neizpodbitna resnica je, da so se zastopniki Nemčije v letu 1919 dolgo upirali podpisu mirovne pogodbe in pristali nanjo šele v skrajni sili z željo, da rešijo, kar se rešiti da. Druga, enako neoporečna resnica je, da se zamore povojni mednarodni razvoj razumeti samo iz vsebine mirovnih pogodb, sklenjenih pred dvajsetletjem ob zaključku svetovne vojne. Da bodo čitatelji našega lista torej lažje sledili mednarodnim dogodkom, ki danes pretresajo Evropo in ki so morda še predstoječi, jim podajamo v zgoščeni besedi vsebino mirovnih pogodb v letih 1919 in 1920.

Po prestani svetovni vojni so Angleži, Francozi, Italijani in Amerikanci sklepali mirovne pogodbe z vsako državo osrednjih velesil posebej. Tako je nastalo pet mirovnih pogodb, imenovanih po krajih sklenitve. Nemčiji so usilili tako zvani versajski mir, z Avstrijo sklenili senžermensko pogodbo, z Ogrri se pogodili v Trianonu, z Bolgari v Neuillyu ter s Turki v Sevresu.

Pogajanjem v Versaju pri Parizu zastopniki Nemčije niso smeli prisostvovati. H podpisu so bili dobesedno prisiljeni. Versajska pogodba ima 15 delov. Najprej določa, da se ustanovi Zveza narodov in Stalno mednarodno razsodišče v Haagu. Nemčija izgubi od svojega ozemlja: Eupen in Malmedy dobi Belgija, dele Šlezije Čehoslovaška in Poljska, del Vzhodne Prusije, vso zapadno Prusijo in Poznanjsko prisodijo Poljski, severni Šlezvik odstopi Nemčija Danski, Alzacijo-Loreno pa Franciji. V Posaarju se vrši glasovanje po 15 letih, za več let zasedejo francoske in angleške ter ameriške čete Porenje. V Zgornji Šleziji se izvede plebiscit. Gdansk postane samostojna država pod zaščito Zveze narodov. Nemčija izgubi vse kolonije ter ukine splošno vojaško obveznost. Na kopnem sme imeti samo 100.000 vojakov ter neznatno brodogradnjo s 15.000 mornarji. Vojnih letal in podmornic ne sme izdelovati, municije in vojnega materiala ne sme ne izdelovati in ne uvažati. Trdnjave v Porenju mora podreti. V obliki reparacij mora Nemčija povrniti vso škodo in plačati vse izgube, poleg tega pa takoj odstopiti 20 milijard mark, večino trgovske mornarice, določeno število strojev in živine. Nemške večje reke postanejo mednarodne, Čehoslovaška ima v Hamburgu in Stettinu svobodno pristanišče. — To so v bistvu določila versajske mirovne pogodbe.

Senžermenski mir z Avstrijo vsebuje iste določbe glede Zveze narodov, reparacij i. dr. V novi Avstriji ostanejo samo še Zgornja in Spodnja Avstrija, Solnograška, Tirolska, Predarlška, Štajerska in Koroška (za južno Koroško je predvideno glasovanje). Ostali deli bivšega avstrijskega cesarstva pripadejo Čehoslovaški, Italiji, Jugoslaviji in Poljski. Avstrija naj postane zvezna država po švicarskem vzgledu. Pogodba ji prepoveduje priključitev z Nemčijo.

Mirovna pogodba z Bolgarijo je bila podpisana v francoskem Neuillyju. Uvodno ponavlja določila versajske mirovne pogodbe. V 30 letih plača Bolgarija dve in pol milijarde frankov vojne odškodnine ter dobavlja Jugoslaviji

pet let po 50.000 ton premoga. Njena vojska sme šteti največ 20.000 mož. Njeno ozemlje se znatno okrne: Dobružo in Silistrijo učlenijo v Rumunijo, južno Trakijo dobi Grčija, okraj Strumico Jugoslavija. Dovoljen pa ji je dostop do luke Dedeağaç v Egejskem morju.

V Sevresu sklenjena mirovna pogodba s Turčijo ponavlja najprej določila glede Zveze narodov in mednarodnega razsodišča v Haagu. Carigrad, Dardanele in Bospor nadzoruje poseben mednarodni svet. Inozemci imajo v Turčiji lastno sodstvo, oproščeni so davkov, uživajo svobodo veroizpovedi in še druge ugodnosti. Novo turško državo nadzoruje denarno in vojaško svet zapadnih velesil, turška vojska šteje samo še 50.000 mož. Ogromni predeli bivšega turškega sultana se razdelijo med Grčijo, Francijo, Anglijo, Italijo, ustanovita se državi Armenija in Kurdistan,

kosi bivše Turčije se upravljajo kot protektorati drugih držav.

Trianonska pogodba je zadela Ogrsko. Slovaško s Podkarpatsko Rusijo dobi Čehoslovaška, Bukovino, Sedmograško in del Banata Rumunija, ostali Banat, del Bačke, Hrvatsko z večino otoki in Slovensko krajino Jugoslavija. Ostala določila sličijo določilom versajskega miru.

Izvemši v Turčiji so se teritorialna določila mirovnih pogodb takoj izvedla. Tudi druge člene so prizadete pogodbenice izpolnjevale. A že v prvih letih po sklenjenem miru se je pokazalo, da so pogodbe le diktati brez pravih osnov. Ker je nedostajala pravna podlaga, se je ogromna stavba mirovnih pogodb, urejujočih novo, povojno Evropo, začela rušiti in se ruši do danšnjega dneva. Neizpodbitno ostane dejstvo, da miru po v letih 1919 in 1920 sklenjenih mirovnih pogodbah ni bilo in ga tudi danes ni.

Poljske države ni več!

Nemško vojno poročilo. — Rusija je zasedla ukrajinsko in belorusko ozemlje bivše Poljske.

Tekoči teden odločuje o končni usodi države Poljske. Zgodovina beleži četrto delitev samostojnega poljskega ozemlja.

Vrhovno poveljstvo nemške vojske javlja z dnem 17. septembra sledeče:

Nemške čete so 16. septembra nadaljevale s čiščenjem Vzhodne Galicije. Lvov (Lemberg) je od treh strani obkoljen, poljske čete med Lvovom in Przemislom se umikajo proti jugovzhodu. Severno od izliva reke Sane prodirajo nemške čete proti mestu Lublinu. Zavzele so Deblin. V njihove roke je padlo 100 nepoškodovanih letal. Južno od Brest-Litovska so se združile opazovalne čete iz Vzhodne Prusije, Gornje Šlezije in Slovaške. Bitka pri Kutnu (zahodno od Varšave) se načrtno razvija. Da prihrani meščanom najtežje trpljenje, je nemško poveljstvo sporočilo poljskemu vojnemu poveljstvu v Varšavi, naj se mesto preda. Poljski poveljnik nemškega častnika ni hotel sprejeti. Pri kraju Siedlce je bilo ujetih 12.000 mož, 80 topov, 6 oklopnih vozov in 11 letal. Nemško letalstvo je onemogočalo zbiranje nasprotnikovih kolon in korakanje čet. Razrušilo je radio-postaji v Vilni in Baranovičah.

Na zapadni fronti je imel sovražnik pri spopadih v okolici mesta Zweibrück-

ken znatne izgube. Sestreljen je bil en sovražnikov balon. Zračnih napadov na nemško ozemlje ni bilo.

Ruski vojaški pohod. — V noči na nedeljo je ruska vlada sporočila poljskemu poslaniku v Moskvi, da je v svrhu zaščite ukrajinske in beloruske narodne manjšine v Vzhodni Poljski zapovedala svojim četam, naj prekoračijo sovjetsko-poljsko mejo. Sovjetska armada je prestopila državno mejo od Letonske na severu do Rumunije na jugu. Sovjetska vlada smatra, da je poljska država nehala biti in da so zato bivše pogodbe razveljavljene. Sovjetska vlada poudarja istočasno nevtralnost Rusije in bo po svojih četah v vzhodni Poljski upostavila red in mir. Sovjetska Rusija je s svojim pohodom na Poljsko postala neposredna soseda Velike Nemčije.

Uvedba vizuma v potnih listih.

Izšla je odredba, po kateri morajo inozemci, osebe brez državljanstva, nemški državljani in pripadniki češkomoravskega protektorata za izpotovanje iz države in za vpotovanje v državo pristojno politično oblast zaprositi za izstavo posebnega vizuma. Prestop nemške državne meje brez vizuma je prepovedan.

Sporazum med Rusijo in Japonsko.

Rusija in Japonska sta se sporazumeli ter ukinili vojaške spopade na meji med Zunanjo Mongolijo in Mandžukuo. Njune čete ostanejo na črti, kjer so se nahajale 17. septembra. Državi izmenjata ujetnike in mrtve. Posebna komisija določi končno mejo med Mongolijo in Mandžukuo. — Sporazumom je ukinjena sovjetsko-japonska vojna ob jezeru Buir Nor, ki je trajala od letošnjega julija do sedaj. Sodi se, da se bosta obe državi prejšnje sporazumeli tudi o Kitajski, s čimer bo vojna na Daljnem vzhodu bolj ali manj zaključena.

Pomorska trgovinska vojna.

Nemška vlada je v odgovor angleški vladi odredila, da bo zasagala vse sovražnim državam v njihovo oborožitev namenjeno blago in sicer: orožje, municije, vojne ladje, vojna letala, bojne vozove, kemične vojne snovi, vojaške obleke, transportna sredstva, orodja, zlato, srebro in plačilna sredstva i. dr. — V drugi vrsti bo zasagala živila, sredstva za krmiljenje in opremo ter blago, ki služi v te svrhe. — Odredba nemške vlade se je začela takoj izvajati. Nemški poročevalski urad javlja, da je bilo do 15. septembra potopljenih 30 angleških parnikov.

Še nekaj vesti iz Poljske. — Po poročilu nemškega poročevalskega urada se je poljska vlada s prezidentom Moszickim-jem zatekla na rumunsko ozemlje. — Poveljnik mesta Varšave je zaprosil za pogajanja v svrhu predaja mesta nemškimi četam. — Padla je tekom nedelje trdnjava Brest-Litovsk. — Inozemski diplomatski zastopniki so zapustili poljsko ozemlje ter se nastanili v Černovicah.

Še iz Rumunije in Turčije. — Rumunijo je vezal s Poljsko vojaški in nenapadalni pakt, ki naj bi stopil ob ruskem napadu na Poljsko v veljavo. Rumunska vlada je sedaj sporočila, da smatra ta pakt razveljavljen, ker poljske vlade ni več. Rumunija hoče ostati strogo nevtralna. — V zvezi z najnovejšimi dogodki se v Turčiji mnogo piše o iskrenem turškem prijateljstvu z Rusijo. Verjetno je, da se bosta obe državi še podrobneje menili o Črnem morju in prehodu v Egejsko morje. Turčija vsakakor naglašava svojo nevtralnost.

Zedinjene države Amerike. — Četrtek 21. t. m. bo važen datum v svetovni zgodovini. Prezident Roosevelt je za ta dan sklical ameriški kongres in senat ter mu bo predložil vprašanje, kako stališče zavzame Amerika napram evropskim vojnim taborom. Roosevelt namerava doseči sklep, da sme Amerika gotove države zalagati z vojnim materialom. Proti Rooseveltu nastopata predvsem senatorja Borah in Nye in poudarjata, da mora ostati Amerika povsem nevtralna in prepustiti Evropo njeni usodi. Prepričana sta, da bosta s svojim mnenjem prodrla.

Pravice in dolžnosti nevtralnih. — O tem je govoril finski zunanji minister Erkkö. Dejal je, da imajo nevtralne države slabe izkušnje s svobodo svoje trgovine in oskrbe z življenjsko važnim blagom iz drugih držav. Izkušnja iz zadnje vojne uči, naj bi nevtralne države vzajemno skrbele za neokrnjenost svojih pravic. V sedanji vojni je število nevtralnih držav večja in njihov položaj je močnejši.

Fo kratkem boju so si nemške čete izsilile prehod preko reke Visle. Zander V.

Teden v besedi.

Windsorski vojvoda in vojvodinja, ki sta doslej bivala v Franciji, sta se vrnila v Anglijo, kjer bo vojvoda prevzel važno mesto.

Ujeti poljski častniki se nahajajo v taborišču pri mestu Itzehoe. Med dosejanimi se nahaja tudi nek general.

General Franco je poklical vse Spance, ki so po meščanski vojni zbežali v inozemstvo, a imajo čisto vest in častno preteklost, v domovino in jim obljubil njihova bivša mesta.

Irska vlada je odredila oster nastop proti nepostavni republikanski armadi, Samo v Dublinu, glavnem irskem mestu, so aretirali večje število članov, pri tem pa odkrili veliko orožarno in municijsko skladišče.

Za zastopnika notranjega ministra Fricka je bil imenovan drž. vodja SS in šef nemške policije Himmler.

Angležinje so ustanovile vojne pomožne čete, ki bodo nadomestile moške rezerviste v mornarici.

Italijanski zunanji minister Ciano se je v minulem tednu dvakrat razgovarjal z angleškim poslanikom v Rimu.

Anglija je naročila arabskim listom, naj pišejo v smislu angleških interesov, sicer bodo ukinjeni.

Nenadno se je v bližini grške obale pojavil nov otok, sestojč iz vulkanske lave.

Baltiške države so vsled trajnih ruskih mobilizacij zelo vznemirjene. Trenutno zasedajo ruske čete meje ob Poljski.

Turški zunanji minister se je napotil v Moskvo. Nemški listi sodijo, da pripravljajo z Rusijo pogodbo o nenapadanju.

Francija je odredila, da se zasebni avtomobili stavijo na razpolago vojski.

Jugoslovanski notranji minister je prepovedal nabiranje prostovoljcev za vojskujoče se države ter potovanje prostovoljcev skozi državo.

Francoski finančni minister je nedavno dejal, da ima Francija dvakrat toliko zlata, kot ga je imela leta 1914.

Poljski finančni minister je po pisanju rumunskih listov prispel v Bukarešto in se tam razgovarja o zasiguranju zlatega zaklada v Rumuniji.

Švicarski listi izražajo bojazen, da bodo vojskujoče se države kršile njeno nevtralnost.

Argentinska vlada je odredila, da se njen denar loči od angleškega funta.

Zedinjene ameriške države bodo zvišale trgovinsko mornarico za 600 ladij.

Republika Panama je izjavila, da ostane v sedanji vojni nevtralna.

Sovjeti so odredili, da se les ne sme več izvažati iz države.

Poljski židje bežijo v Litavijo in Estonko, kjer so zanje pripravili posebna taborišča. Rumunija je dotok židov iz Poljske zabranila.

Iz naše države

Dalokosežna pomilostitev.

Kancler je v prilog civilnemu ljudstvu odredil naslednje pomilostitve: Odpustijo se vse denarne kazni, ki — merjene z zaporom — ne presegajo 3 mesecev, vse vsled kršenja reda in miru odredjene kazni do višine 100 mark ter vsi zapori do 3 mesecev, če kaznovani nima predkazni preko višine 6 mesecev. — V istem obsegu in pod enakimi pogoji se opustijo kazenske obravnave, odredjene zaradi prestopkov, ki so se zgodili pred amnestijo, a še ne zaključene s sodbo. — Pomilostitev je veljavna za vse državno ozemlje, za češko-moravski protektorat pa izidejo še posebni predpisi.

Obrambni davek (Wehrsteuer).

plačajo vsi moški državljani, ki so postali državljani rajha s priključitvijo Avstrije in so rojeni v letih 1916 do 1920 ter niso vpoklicani k vojakom.

Delovna knjižica

se je v bivšem rajhu že udamačila. Dobiljo jo vsi nesamostojni delavci v kmetijstvu in gozdarstvu, delavci onih industrijskih podjetij, ki imajo nad 20 zaposlenih, vsi v stavbarstvu zaposleni, delavci v rudnikih, v gostilnah in točilnicah ter v javni upravi in v obratih nastavljeni. Nedavno je pristojni minister odredil, da se morajo delavske knjižice za delavce navedenih gospodarskih panog takoj izstaviti.

Monopol na žgane pijače

stopi v Vzhodni marki s 1. oktobrom v veljavo. Država prevzame vse premoženje bivše avstrijske uprave za žgane pijače. S posebnimi odredbami se izvede pridružitve posameznih prodajnih mest in podeželskih žganjarn. S 5. t. m. so stopile v veljavo tudi že nove cene za žgane pijače.

Perilo in tkanine brez nakaznic.

Obleke, perilo, prti in druge tkanine se dobijo, kot znano, samo na nakaznice. Slednje dobi, kdor dokaže potrebo. V izjemnih slučajih, kakor pri porodih, boleznih, nesrečah, smrtih in ob ureditvah novih gospodinjstev so dovoljene izjeme v obliki nakupa brez nakaznic. Ostanki suknja do velikosti 25 cm, potrebni za poprave ali krašenje, se lahko kupijo brez nakaznice. Za popraviljanje čevljev pri čevljarjih istotako ni treba nakaznic.

Gumijasti obroči

za vozila so z 11. t. m. zaseženi. Montirani obroči so izvzeti. Ostale je treba oddati proti potrdilo do 30. t. m. pristojnemu mestu. Motorna vozila, ki so še dovoljena v prometu, morajo biti opremljena s posebnim znakom pristojne oblasti.

Nekaj številčk o nemških mestih. Po zadnjem popisu prebivalstva ima Nemčija 60 mest z nad 100.000 ljudmi. V velikih mestih biva sedaj 30 odstotkov nemškega prebivalstva. Vsak tretji Nемеc je tedaj meščan. Berlin ima 4.322.000, Dunaj 1.918.000, Hamburg 1.682.000, Monakovo 828.000, Köln ob Renu 768.000, Leipzig 701.000, Dresden 625.000, Breslau 615.000, Frankfurt ob Meni 546.000, Düsseldorf 539.000, Dortmund 537.000 ljudi. Nemčija ima 38.81 milijonov moških in 40.76 milijonov žensk. Na vsakih 1000 moških pride 1050 žensk. Leta 1931. je prišlo na vsakih 1000 moških 1060 žensk.

Vesti iz Jugoslavije

Jugoslovanski prometni minister

inž. Nikola Beslič je imel v Novem Sadu pomemben govor, ki so ga zabeležili tudi nemški listi. Dejal je, da je politika nevtralnosti za Jugoslavijo edino pametna in možna. Pozval je Jugoslovane, naj se tudi v zasebnem življenju ne izjavljajo ne za eno ali drugo stran. — Notranji minister je izdal ukrepe, po katerih je onemogočeno vsakršno širjenje razburjivih vesti. Prepovedano je tudi poslušanje radio-postaje v francoskem Lyonu.

Samouprava Slovenije.

Nemški listi so zabeležili zborovanje Jugoslovanske radikalne zbornice v Dravski banovini. Vršilo se je pod predsedstvom predsednika senata dr. Antona Korošca. Zborovalci so v končnem sklepu poudarili potrebo, da se dovoli tudi samouprava Slovenije. Hrvatskosrbski sporazum predvideva v posebnem odstavku možnost, da se dovoli samouprava tudi drugim banovinam.

O novih volitvah

je govoril v Nišu pravosodni minister dr. Markovič. Uvodno je naglasil, da s srbsko-hrvatskim sporazumom narodna in državna enotnost Jugoslavije v ničemer ni kršena. Vlada hoče politično svobodo in normalno politično-parlamentarno življenje. O novem volilnem zakonu je minister dejal, da bo predvideval tajno glasovanje po volilnih okrožjih in okrajih. Policijske oblasti se v volitve ne bodo vmešavale. Poseben pomen volitev bo v tem, ker bodo novoizvoljeni poslanci zavzeli v zbornici stališče k srbsko-hrvatskem sporazumu. Končno je minister obljubil še postaviti o svobodi zborovanj, političnih programov in političnih strank.

V Beogradu

bodo zgradili športni štadion, ki bo med najlepšimi na svetu. Nahajal se bo pod

starim gradom tik ob mestu, kjer se družita Donava in Sava. Stroški bodo po proračunih znašali okroglo 100 milijonov dinarjev in jih bo krila država, dočim bo mesto Beograd izvedlo večja tehnična dela. Gradbe bo vodil berlinski arhitekt March. Kot mesto olimpijskih iger pride za finskim Helsinkom leta 1940 predvidoma v poštev jugoslovanska prestolica.

Na Kočevskem

v Mozlju so začetkom septembra imeli krasen slovenski dan in povodom nje ga otvorili novi prosvetni dom. Dom je blagoslovil predsednik Prosvetne zveze univ. prof. dr. Lukman. V preloženem govoru je med drugim dejal: „Slovenska prosveta se podrejuje 4. božji zapovedi, ki terja spoštovanje starišev, njihovega jezika, molitve in pesmi, njihovih prednikov in njihove zemlje. Naj bi bili Slovenci trdni v katoliški veri, zvesti narodu in državi in gospodarsko krepki! V ta namen Bog pomagaj!“ V bogatem sporedu so bili še dovršeni nastopi deklet in fantov.

Vojna in gospodarstvo.

V vojnem času se ljudstva običajno loti strah, kako bo z vsakdanjo prehrano. Ta strah ima navadno velike oči. Temu je nekoliko kriva svetovna vojna, v katere zadnjih dveh letih se je vedno bolj čutilo pomanjkanje živeža in ostalih potrebščin. Posebno v večjih mestih je bila stiska zelo huda in bridka. A tudi na deželi sta se naselili skrajna štednja in pritrgovanje vsakdanjega kruha. Očitno Nemčija in Avstro-Ogrska nista računili z možnostjo gospodarske blokade zapadnih velesil. O nemškem finančnem ministru tedanje dobe pripovedujejo, da je še par tednov pred izbruhom svetovne vojne preprečil nakup večje količine inozemske pšenice ter se izgovarjal, da v vojno ne veruje in da državni proračun ne bi bil več uravnotežen.

Že gospodarski ustroj Velike Nemčije je tak, da skuša država izhajati tudi v mirnem času s tem, kar se pridela na njeni zemlji in kar izdela njen delavec. Le one surovine in ono blago, ki se v državi ne more proizvajati oziroma izdelovati, se uvažajo iz inozemstva. Za slučaj vojne pa je gospodarska organizacija države še natančnejša in še bolj mnogostrana. Pred letošnjo letino še je kmetijski minister Darre naglasil, da znaša skupna vrednost v skladiščih se nahajajočega žita okroglo 1250 milijonov mark. V poznejšem govoru je poudaril, da je v državi dovolj nakopičenih surovin za prehrano, manufakturno in tehniko. V tem jasno vidimo, da bo država računala tudi z dejstvom, da bo morala biti morda gospodarsko vezana predvsem nase in na svoje narodno gospodarsko bogastvo.

Podlistek

Vajansky

Fran Albrecht

Leteče sence.

Povest iz življenja slovaškega ljudstva.

(35. nadaljevanje.)

Ako kdaj dosežemo razvoj in tisto samobitnost, po kateri tako željno hrepene naše duše, menim, da se slovanska žena razvije širše, duhovno svobodnejše, nego pri zapadnih narodih. Dostojanstvo slovanske žene se mora javljati v plamenečem poznavanju vseh velikih življenjskih interesov, v vročem čustvovanju, v tistem bajnem vplivu, ki ga ima na svoj krog, v nedostopni prelesti, ki zanima in privlači, a vendar zadržuje v izvestni oddaljenosti. Ne pripisujem slovanski ženi absolutne nezmotljive brezhibnosti: taka idealni so končno smešni, v kolikor tudi slovanska kri ni voda in pogreški so skupna znamka celokupnega človeškega rodu. Toda pripisujem ji dostojanstvenjšo, vzvišenejšo vlogo, nego so jih dali svojim ženskam drugi narodi. Slovanska žena celo v svojem padcu ostane zmerom zavedajoča se svojega samobitnega, človeškega dostojanstva. Vrnimo se k slovanskemu, čistemu bistvu in re-

šili smo žensko vprašanje v visokem in širokem zmislu.

Ela se je prebudila z glavobolom. Na prsih ji je ležalo nekaj težkega, kakor po prestani bolezni. Hodila je po hiši, kakor bi ji bila tuja. Mati je bila ogorčena — to ji je brala na obrazu — oče je odšel v mesto in si ni dal niti roke poljubiti. Adela je bila tiha in je sedela z Dušanom pri pianu ter četveroročno študirala nov komad. Teta ni zbijala šal, in kar ji je bilo najtežje, ni je opominjala, ne opozarjala na to ali ono, kot kdaj prej. Očividno je bil ves dom užaljen, potr. Zdi se, da se celo posli ozirajo nanjo s pomilovanjem. Bauer se vede zviška, ne opazi je, ne obrača se k nji, ko pripoveduje o svojih delih. Včasih jo ošine z zoprnim, posmehljivim očesom.

Dolgočasno, strahotno je poteklo nekoliko dni.

Ela je nekoč pod večer šla mimo očetove sobe, kar je zaslišala buren razgovor in obstala. Višnja je prišel z dvema pomočnikoma iztrgat Jablonskega iz brezdelja, iz nerodoljubne ravnodušnosti. Saj je že mesec dni, kar je staremu Holanu pošel termin, on pa je še v šoli, začel je celo sprejemati deco.

Dekle je razumelo, o čem gre — kakor srnica je pobegnila preko veže v

svojo sobo. Pritisnila si je roke na lica, vročično so ji gorela. Pokleknila je k postelji ter začela tiho moliti. Kaj je vrelo v vroči glavi mladenke?

Jablonsky se je vrtel in zvižal — no, stvar je bila jasna. Očividno je besni Višnja namigaval na opasnost, potekajočo iz take ravnodušnosti.

„Kaži je treba stopiti na glavo, kjer se pokaže. Tu imamo razsodbo gotovo, čemu odlašali?“

Že so počeli rumeneti nekateri listi jesenov na pokapališču. Naglo se je približevala jesen. Vrt Jablonskega je oblekel sivi vsakodneveni, malce ogoljeni suknič. Le še astre so ostro pogledovale v cvetličnih gredah in kraj plota so se kakor rdeče, žolte in bele krogle pozibavale na visokih steblih georgine pločevinaste trde barve, slabi, nedišči nadomestek za rože, od katerih so ostali jedva zelenkasti šipki na grmih.

Holan je sedel v svoji sobici nad knjigo, v katero je vpisoval svoje vzletne, nejasne misli.

„Slovanstvo, ti ideja, od pravekov določena, ponesti človeški rod k izgubljenim idealom! V zaznavanju slavno, v porazih zmagujoče, v ponižanosti visoko! Ti širna dalja, ne imajoča meja, ti vsesvetovna, posvečena moč, v kateri se javlja dih božji! Hvala ti, o Go-

spod, kralj nadzvezdni, da si vsadil ljudstvo moje v ta gigantski vrt, da si mu naklonil biti valček v velikem oceanu. Moje srce tuguje nad nezgodami in udarci, pod katerimi pada dobro, mehko ljudstvo; betežne prsi moje se radujejo nad silo, ki jo dokazuje v svoji onemoglosti. Slavim udarce, proslavljam svojo slabost! Nad grobom stoji služabnik tvoj, o Gospod, pod zemljo je srce njegovo! Razširi pred dušo mojo kroge svoje praluči. Usmili se, o Gospod, ljudstva svojega!“ Roka starčeva se je tresla, črke je postavljala nejasno, vijugasto. Milo je bil odšel v mesto, da se uredi, ker se je hotel namestiti kot zdravnik; oče ga je pričakoval zvečer. V veži pa so se začeli koraki. Holan je zaprl knjigo. Zelo ga je bolelo, da sin ne deli z njim njegovih misli, da ni mogoče s sinom „slavorečiti“, da je bolj praktičen, materialistično razpoložen sin tega sveta, nego iskren sin božji. Zato mu je že prestal čitati svoje misli, svoje temne pesmi, polne abstraktnosti in filozofemov.

V sobo pa ni vstopil njegov Milko, marveč Višnja z dvema pisarjema, Jablonsky z županom in občinskimi možem. Mala izbica se je napolnila. Starec je vstal, naravnal z obema rokama sive lase in pozdravil prišedše.

(Dalje sledi.)

Važnejši od v skladiščih se nahajajo čega žita, živil in industrijskih surovin je intenzivnost proizvodnje. Čim marljivejši je kak narod v gospodarskem oziru bodisi kot kmet, obrtnik, delavec ali industrijalec, tem več za življenje potrebnega blaga mu je na razpolago. Nedavno je nek londonski list opozarjal na nevarni pojav v angleškem kmetijstvu: dočim je bilo leta 1914 obdelanih v Angliji še nad 19 milijonov juter zemlje, se je tekom dvajsetih let obseg obdelane zemlje znižal na 12 milijonov. Padlo je število angleških ladij v istem razdobju za celih 2000 ladij ali — izraženo v tonaži — za dober milijon ton. Temu nasproti navaja Nemčija, da se ji je v zadnjih letih posrečilo doseči, da je žitna letina 1937 in 1938 na ozemlju, ki je za sedmino manjše od onega predvojnega dobe, preseglala številke predvojnih letin. Še neprimerno boljše je letina pri okopavinah, tako pri krompirju in sladkorni pesi, ter količina živinske kreme. Moderna živinoreja je znatno donosnejša od predvojnega, lani ugotovljeno število svinj je doslej najvišje v rajhu. Potem štetij živine in drobiža, hektarjev obdelane zemlje, sadnega drevja itd. imajo državni gospodarski krogi točen pregled o zmožnostih in zmožnostih kmetijskega gospodarstva. Isto velja za rokodelstvo in obrt, trgovino in industrijo. Berlinska vlada ima jasno sliko, kaj zmore narodno gospodarstvo, sama je storila vse za njegovo čim najbolj pospešeno intenzivacijo in sme reči, da je v tem pogledu nadkrilila vse ostale države vsega sveta.

Za normalno gospodarstvo je potrebno še tretje: nadzorstvo cen. Ob izbruhu vojn se ljudstva poloti strah, ki ima velike oči. Boji se razvrednotenja denarja in pomanjkanja živil, pa hiti z nakupovanjem in kopičenjem potrebnih, manj potrebnih in tudi nepotrebnih življenskih sredstev. Čim se v svobodnem

gospodarstvu pojavi veliko kupovalcev ob isti množini blaga, se dvignejo cene. Porast cen ima za posledico razvrednotenje denarja ali inflacijo. Narodni socializem pozna v gospodarstvu tudi za čas mirnega razvoja posebno ustanovo, katere naloga je določevanje in nadzorstvo cen. To je takozvani tržni red. Pristojne gospodarske organizacije urejujejo vzajemno z javno oblastjo vse tržne cene na ta način, da predpisujejo najvišje dovoljene cene za proizvajatelje in konzumente. Roko v roki s tem gre uvrščanje pridelkov v kakovostne razrede. Druga velika naloga tržnih organizacij obstoja v tem, da ugotovljajo ono količino blaga, ki presega moč domače proizvodnje in se zamore dobaviti samo potom uvoza iz inozemstva.

Kolikoga pomena je tržni red za celotno gospodarsko življenje, dokazuje sedanji čas. Pristojne organizacije imajo točen pregled, koliko je v državi razpoložljivega tega ali onega blaga. Takoj zaznajo, kod bi se v svobodni trgovini zamoglo pojaviti pomanjkanje. Sedaj je njihova naloga, da razpoložljiva življenska sredstva pravično razdelijo tako, da jih dobijo prav vsi državljani in to za čim daljšo dobo. To je realno, stvarno ozadje sedaj uvedenih nakaznic za nabavo življenskih potrebščin, ki naj zagotovijo pravično razdelitev in pametno uporabo vsega, kar rabimo za naše življenje.

Iz navedenega vidimo, da je država storila vso svojo dolžnost, da omogoči normalno življenje tudi za dobo vojne. Preostane še naloga državljanov, da doprinašajo za njene ukrepe potrebno razumevanje in da z vsemi silami stremijo za tem, da bo njihovo delo v skladu z gospodarskimi načrti njihove države. V izpolnjevanju teh, v vojnem času prevažnih gospodarskih dolžnosti je dobršen kos državlanske zvestobe.

Čirom naše zemlje

Baba Janja.

Zeta teče skozi tiha polja . . . Hercegovska zemlja! Zemlja čudnih lepote, skritih očem, ki gredo mimo njih samo v bežnem potovanju. Ustaviti se moraš, naseliti se sredi njih, jesti z ljudmi črn ječmenov kruh, ki se ti zdi, da ni kruh. Osine in luske so mu v okras. Ko prvič vidiš tiste male težke hlebčke, ki so, zdi se ti, zamešeni iz samih otrob, si pač ne moreš misliti, za kaj bi bili uporabni. A vendar je kruh, hercegovski vsakdanji kruh. To je prva izmed teh čudnih lepote. Ne smejte se, če pravim temu lepota! Jaz tega ne morem drugače nazvati. — Mar ni to lepota duše naroda, ki je tak kruh iz dneva v dan, pa je zadovoljen, po svoje veren, in živi in se počuti, kakor da mu ničesar ne manjka. Sto je takih lepote tam doli, kjer teče Zeta skozi tiha polja in se vitki minareti mošej zamišljeno dvigajo v hrepeneče božajočo sinjino pokrajini . . .

Hercegovska zemlja! Zemlja bolestin žen, ki robujejo še danes . . . Zemlja, kjer matere svojim sinovom v znak robstva poljubljajo roke in jih blagoslavljujejo . . .

Baba Janja je šla v Kalinovik. Pod pezo šestdesetih let se je težko sklanjala, zdela se je, da jih ima osemdeset. Debele črne volnene hlače, ki jih nosijo tam doli tudi žene, so ti dolgo dale dvomiti, ali je mož ali žena. V opoldanski vročini poletne nedelje so se ji osušila usta. Postavila je košaro, zvrhano z jajci, na tla in se ozrla . . . Hotela je dognati, če bo dež. Pa se ji je močno zdela, da ga ne bo. Gori na severovzhodu je bilo jasno, a vendar ne preveč in Kutski grad ni imel kapice. „Ne bo ga,“ je še na glas dognala in si otrla znoj s čela. „Še ječmenov kruh ne bo zrastle!“ — Pogledala je v košaro, kjer so prav na vrhu ležali štirje mladi krompirji. Te bo podarila tisti ženi tam v vojaškem logoru. Velik gospod je njen mož, pa dober človek.

Na Vescu nad Kalinovikom se je oglasila vojaška trobka. Bilo je poldne. — Kje ti je kosilo, Janja? „Nikjer“, je zabrundala sama v sebi. „Danes imam

post. Pa če tudi bi ne bilo posta, bi mi ta skrb, ki mi leži v srcu kot težka kladva, ne dala jesti. Žena je ušla mojemu sinu. Mojemu Milošu, ki je dober kot otrok, da še pajku noče žalega storiti. Poboža ga s trdo roko in ga položi nazaj v mrežo. Da mu je vsaj malega Vanjušo pustila doma! Sama naj bi bila šla k vragu, če je hotela, vlačuga! Le čakaj, Miloš, jaz ti bom drugo ženo pokazala. Vem, da ti je težko, golobček moj; za Vanjušo plačeš, vem. Rad si imel otroka, a ne bolj kakor jaz tebe. Ali ti nisem rekla: ne jemlji tiste! Pa si jo vzela, čeprav si vedel, da so ji oči gorele, če je le videla tistega cigana s flavto, ki je hodil skozi njeno selo. Vzela si jo, a jaz sem vedela, da ne bo dolgo pri tebi. Prevročo kri je imela in cigan prežgoče oči. Črne ko jastreb v noči. Čakaj, Miloš, črne oči so brezno; misliš, da jim vidiš dno, a še čez površino ne moreš. Take oči je imela ona, vlačuga, ki ti je otroka odpeljala. Zato nisi mogel vedeti, da za njimi leži laž in želja po begu. Prav, otrok moj, jaz sem te svarila! V materini šibi je ljubezen, nikdar ne hudobija.“

Baba Janja je še in še mislila o sinovi nesreči. Nekajkrat so ji solze hotele v oči, a jih je stisnila med trepalnice. „Ne boste tekle, ne, ve otroške zbrke!“ „Pred vstopom na vojaško dvorišče jo je ustavila straža . . .

„Kako? Mar misliš, da sem zastoj hodila tako daleč! Mojih šestdeset let je več vredno kakor pa ta tvoja nabita puška. Na!“ Pokazala mu je dovoljenje s podpisom vrhovnega komandanta logorja. Vojak je za šalo strumno pozdravil starko in trčil s peto ob peto.

„Sinko, ne delaj se norca, Bog te vidi!“

V kuhinji je našla kuharico in mene. „Ej dober dan, baba Janja, dolgo te ni bilo.“

„Dolgo me ni bilo, golobica moja, dolgo. Težke dni imam. Miloš išče ženo, a pravi, da ga nobena ne mara.“

„Miloš išče ženo. No da, naravno. — Ali hočeš jesti, Janja?“

„E, danes ne smem, imam post. — Pa kaj kuhaš v tistih loncih? Bogme diši, da se mi slina cedijo.“ Zamižala je in stisnila ustne.

„Saj ne bo nič hudega, če boš jedla,“ sem jo skušala.

„Nočem, nočem jesti.“ Videlo se je, da je bilo premagovanje težko. Iz loncev je dišalo, v njeni košari pa je bilo samo košček trdega ječmenovega kruha. „Na, pokusi naš kruh.“

(Konec sledi.)

Prijava letnikov 1894—1915, ki so že služili vojski. — Celovski policijski ravnatelj je odredil prijavo vseh letnikov od leta 1895 do 1915, ki so že služili vojski. Izstavile se jim bodo vojaške izkaznice (Wehrstammkarte).

Vse eksekucije so odgodene. — Ministrski svet za državno obrambo je odredil, da se odgodijo vse eksekucije, konkurzi in sodnijske obravnave oseb, ki služijo v vojski. Prisilne prodaje so izključene tudi pri onih, ki ne služijo v vojski. — Nadalje je izšla odredba, po kateri proti razsodbam v procesih do 500 mark ni priziva na višje deželno sodišče. Prizive, ki se tičejo vrednosti nad 500 mark, rešuje višje deželno sodišče v Gradcu. — Končno se poenostavi tudi kazensko postopanje. Porotnih sodišč ni več, marveč sodijo v prvi instanci poedini sodniki, v drugi pa kazenska zbornica dež. sodišča, ki sestoji iz treh sodnikov. Proti razsodbam kazenskih sodnikov so možni samo še prizivi, proti sodbam kazenske zbornice so možne tudi ničnostne pritožbe. Zločinci in hudodelci bodo sojeni hitro in ostro. Za vse zločine in prestopke sme drž. pravdnik zahtevati posebno sodišče, ki sodi takoj in ostro. Proti razsodbam posebnih sodišč ni pritožbe.

Živinski sejmi in tržišča z živino. — Dež. glavar je odredil, da so do preklica prepovedani vsi živinski sejmi in trgi, premovanja in licencovanja. Izvzet je samo živinski sejm ob celovski klavnici. Dovoljenja, ki so v interesu živinoreje, dovoljuje dež. glavar.

Promet z mlekom in mlečnimi izdelki. — Dež. glavar je odredil, da se sme mleko oddajati mlekarnam in zbirališčem kakor tudi v prodajalnicah samo v posodah, ki so tako zaprte, da ne propuščajo nobenega zraka. Zbiranje večjih množin mleka in mlečnih izdelkov naj se opusti, kjerkoli pa je nujno, naj se pripravijo hladilniki in mleko hrani v malih količinah. Skladišča, kleti in prodajalnice morajo biti neprodorno zaprte. Pri letalskih alarmih je treba posode tako zapreti, da ne propuščajo zraka, istotako okna in vrata.

Ponesrečna tura. — Fantje iz Doba pri Piberku smo že dolgo časa snovali izlet na Peco. Zanj smo končno določili šentjernejevo. Kar začujemo, da se pripravlja pod vodstvom pridne Julke pravi naskok na našo staro, sivo Peco. To je bilo med nami veselje! A, glej ga spaka: mi smo obračali, Julka pa je obrnila. Nenadno je prišel do nas glas, da se je naša Julka spuntala. Nekdo ji je baje dejal, naj ne hodi na goro, ker gora ni nora, marveč oni je nor, ki gre gor. Torej so šli lepi načrti po vodi. Še par dni pozneje so fantje žalostno povešali glave in cela vas je bila kar potrta. In sedaj komaj čakamo novega poletja in nove Julkine korajže.

Augsdorf—Loga ves. — Redko slovesnost smo doživeli v nedeljo 13. p. m. Preč. novomašnik Janko Leks z Otoka je pri nas obnovil daritev prve sv. maše. V naši fari namreč počivajo njegova stara mati in stari oče. Slednji, Urban Urabl, je bil dolga leta logaveški župan. Ljudstva je bilo pri redki cerkveni slovesnosti prav mnogo, vse je sijajno poteklo. Novomašniku želimo, da ga Vsemogočni ohrani čilega in zdravega! — Čisto tiho se je poročil naš vrli Hanzej Schwan, čevljarški mojster. Za družico si je izbral brhko Bilčovščanko Nežiko Krušicevo. Mlademu paru v novem stanu mnogo sreče in božjega blagoslova!

St. Egyden a. D. — Št. Ilj ob Dravi. — Oče Anton Nočnik, bivši posestnik starodavne pd. Nočnikove kmetije, so po daljši mučni boleznini mirno zaspali v Gospodu. Rajnega ljubeznjivosti ter njegova izredna vestnost v verskem in gospodarskem oziru sta bili vzgled-

ni. Dolga leta so bili cerkveni ključar ter svojčas tudi logaveški občinski odbornik ter član krajevnega šolskega sveta v Št. Ilju. Tudi slovenskega naroda niso nikdar zatajili, radi so brali slovenske liste in naročali Mohorjeve knjige. Obilna udeležba pri pogrebu 4. t. m. je sijajno pričala, da so rajni Nočnik bili zelo priljubljeni kot mož poštenjak, resničen in pravičen. Cerkevni pevci so pred hišo in na pokopališču zapeli rajnemu v slovo. Na svidenje nad zvezdami!

Zell-Sele. — Čebelarji navadno nočejo hvaliti svojih muh, ampak vedno trdijo, da ni tako z njimi, kakor bi moralo biti. Samo letos delno priznavajo, da so prav zadovoljni z malimi, marljivimi delavkami. Torej je letošnja čebelarska letina prav ugodna. Sedaj so dobili vsi čebelarji, ki so včlanjeni v čebelarsko zvezo, nalog, naj pridejo po čebelni sladkor, katerega dobijo brez živilskih nakaznic. Poziva so možje se ve prav veseli. — Koncem avgusta je udaril konj kmeta Grosa in mu zlomil 2 rebri, tretjo pa nalomil. Poleg tega mu je z močnim udarcem zadel težko notranjo poškodbo. Pretisnil mu je jetra, vsled česar je mož trpel strahovite muke. Domači so takoj poklicali zdravnika, ki je vse potrebno odredil. Bolniku se danes godi že znatno boljše in želimu mu skorajšnje okrevanje. — Parkljevke in slinavke pri nas noče biti konec. Začela se je širiti v Kotu, sedaj pa sili proti Borovnici in Šajdi. Oblastnih predpisov se kmetje strogo držijo, da se nevarne kuge čimprej znebijo.

To in ono. — V Celovcu so ustanovili gospodinjstvo posvetovalnico. Zastonj daje nasvete v vseh gospodinjstvenih zadevah. — V jeseni se vršijo po vseh okrajih licencovanja bikov. Izventega so še izjemno dovoljeni živinski sejmi dne 25. t. m. v Požarnici (Pusarnitz) in 15. oktobra v Trgu (Feldkirchen). — Letnika 1911 in 1912 v okraju Celovec-dežela sta do konca meseca klicana k naborom. — Gostilničarjem je odrejeno, da v času od 15. do 18. ure ne smejo dajati toplih jedil, nadalje od 23. ure naprej. — Do 22. t. m. so morali v okraju Beljak bivajoči inozemci in osebe brez državljanstva zaprositi za dovoljenje bivanja v obmejni coni. Izven obmejne cone sta okrajni glavarstvi Št. Vid in Špital na Dravi. — Drž. upokojenci so dobili nalog, naj se takoj javijo politični upravi. — Z 12. t. m. je na živilske nakaznice dovoljeno kupiti 1/2 kg mesa tedensko na osebo. Težki delavci dobijo tudi še naprej 1190 g. — Vojna doklada 50% na dohodninski davek odpade pri zaslužku pod 54 RM in pri plačah pod 234 RM. — Pivo se je podražilo za 10 pf pri litru. — Ponedeljek in petek sta v gostilnah dneva brez mesa. — Umor Jugoslovana Herolda v gozdiču pri celovškem Harbachu ima na vesti nek 30 leten Italijan iz Gorice, ki je bil zaposlen v velikovski okolici. — S 25. t. m. dobimo namesto skupnih živilskih nakaznic druge, glaseče posebej na posamezne vrste živil. — Pri Ljubelju se je ob aretaciji ustrelil 30 letni Pavel Henze iz bivšega rajha.

Nevarnost poljubovanja. „Gospod doktor, ali je poljubovanje res tako nevarno, kakor pišejo listi?“ — „Seveda je. Eden mojih prijateljev vam bodi v dokaz. Samo enkrat je poljubil — pa se je oženil.“

Kakor se vzame. — V družbi se razgovarjajo, zakaj je slepič. Večina je mnenja, da je slepič brez vsake vrednosti. Pa odgovori navzoči zdravnik: „Za bolnika že, za zdravnika pa ne.“

Presneti tiskarski škrt! — Župan je pozdravil telovadce: „Telovadci! Vzbočene so vaše mušice. Norci ste za zvišene odeje. Za nje zastavite vse svoje noči. Krepko naprej do veličastne zgage!“

Poklic. — Sosed: „No, oče Smola, kaj pa bo vaš sin, kadar bo velik. Zakaj pa ima največ veselja?“ — Oče Smola: „Zaenkrat menim, da bi naj bil učitelj. Pravi, da ima s počitnicami največ veselja.“

Razburjenje. — Oče: „Takoj povejte, babica, ali je fant!“ — Babica: „Ja! Srednji je fantek.“

Nase gospodarstvo

Domača apoteka.

Boste najbrže dejali, da razpravica o domači apoteki ne spada v gospodarski kotichek. Previdnejši pa nam bodo potrdili, da je hitro in uspešno zdravljenje doma prečesto izrazita gospodarska zadeva. Prištedi nam denar in skrb, v posebnih slučajih nam lahko reši življenje.

Gotovo je pri vsaki hiši kaka omara ali miznica ali zabojček, ki naj hrani domačo apoteko. Ne sme pa biti na vlažnem kraju ali na vročem mestu, da se zdravila in obvezila ne kvarijo. Omara ali miznica naj se zapira s ključem, da ne pride nepoklicani do nje. Ključek naj hrani gospodinja, ki bo skrbela tudi za to, da je apoteka v redu.

Kaj naj hranimo v domači apoteki? Predvsem potrebujemo toplomer. Če se kdo ne počuti dobro, če so otroci sitni ali nemirni ali brez apetita, jim damo pod pazduho toplomer. Otrok naj ga drži pet ali deset minut. Če kaže nad 37 stopinj telesne vročine, spada otrok v posteljo. Razne ošpice, škrlatinke, davice, angine in influence se dobro zdravijo, če je otrok takoj v postelji. Za vnetja, gnojenja ali otekline so dobri obkladki. Za te je treba svinčene vode, katero dobimo v obliki tablet. Za izpiranje grla, zob, za kopeli obolelih udov, za obkladke pri kožnih boleznih so priporočljiva hipermanganova zrna. Pet do šest zrn raztopimo v kozarcu in namakamo v tej vodi krpo za ovijanje. Hipermanganova zrna moramo shranjevati v škatljici na suhem. Za razkuženje je pripraven lizol. Mala zlička lizola na liter tople vode zadostuje. Proti glavobolu se priporočajo tablete piramidona, aspirina, antipirina. Pri uporabljanju teh tablet je treba previdnosti in nekoliko izkustva. Za želodec svetujejo encijan, namočen v alkohol. Za rane, ki se ne gnojijo, otekline in vnetja je dobra jodova tinktura. Jod rad izpuhti in naj je torej steklenica vedno dobro zaprta s steklenim zamaškom. Vodikov prekis (Wasserstoff-superoxyd) je dobro zdravilo za gnojne rane in male razpoke, z njim se zdravijo angine in influence. Za rane so še potrebne sterilne obveze. Končno je potrebnih nekaj mazil, tako cinkovo 3%, borovo 3% mazilo. Za rane so mazila najboljše, ker ni treba obvez trgati z ran s silo.

Domača apoteka je predvidena tudi v akciji za obrambo pred napadi iz zraka. Dobro bo služila vsaki hiši, ker ima vsaj eden družinskih članov veselje z zdravljenjem in vsaj nekoliko sposobnosti. Nabavimo si jo z malim denarjem postopoma, prištedila pa nam bo dovolj skrbi in izdatkov za zdravniška in bolnico. dr. J. M.

Še k pridelovanju žita. — Pri ozimnah je treba precej izkušnje, če naj je letina dobra. Najprej sejemo zimski ječmen, ker je proti zimi manj odporen kot rž ali pšenica. Celo v visoki dolini Mele (Mölltal) se krmski ječmen izborno obnese. Najvažnejša je za naše prilike ozimna rž. Ne uporabljajmo tujega semena, ker se slabe lastnosti tujih vrst rade prenesejo na domačo rž. Rajši vsako leto manjšo, a sigurno žetev, kot pa enkrat boljše žetev in potem nič. Ozimna pšenica in rž sta ogroženi po rji. Pomagajmo si zaenkrat s čiščenjem zrnja in pacanjem, pri uvažanju novih vrst pa bodimo previdni. Seme pacamo tik pred setvijo.

Uvrščanje sadja v razrede. IA: sadje mora biti zrelo, a ne prezrelo, odbrano s peclji, brez napak in bolezenskih znakov. **Razred A:** zrelo, s peclji odbrano sadje, male napake, ki ne vplivajo na trpežnost sadja in niso povod za gnitje, se smejo prezreti. **Razred B:** sadje vseh vrst, z zaraščenimi ranami, še z drugimi neznatnejšimi nedostatki, ki ne vplivajo na trpežnost ali gnitje. **Razred C I:** otrešeno sadje, zrelo, sveže, neumito, a snažno, rahlo otolčeno, ne prečrvivo. **Razred C II:** ostalo sadje,

zrelo in nezrelo, črvido, otolčeno, neumito, a snažno. **C III:** sadje za žganje, natolčeno, nagnito, manjvredno.

Pri vkuhavanju brez sladkorja naj gospodinja posebno pazi na snažnost. Nikar mastne posode, nikar nagnitega ali črvicega sadja! Marmelado spravljamo nekuhano v steklenice in jo nato kuhamo pol ure v sopari. Brusnice je treba počasi in dobro razkuhati, vroče spravljati v steklenice in dobro zamašiti. Češplje očistimo, odstranimo koščice ter jih razpolovimo. Nato jih nagosto spravimo v glaže, slednje zamašimo in kuhamo v sopari 3/4 ure. Pozimi so tako shranjene češplje izborne za cmoke in druge močnate jedi. Hruške kuhamo in nato pasiramo, dodamo jim jabolčnega soka, katerega dobimo po stiskanju kuhanega sadja. Vročo zmes soka in pasiranih hrušk spravimo v steklenice in jih dobro zamašimo.

Meso domačih zajcev je izredno okusno in tečno. Menda ga ni boljšega mesa. Kdor se tekom leta ukvarja vsaj z dvema zajkljama, si prihrani lahko cel stot svežega mesa. Zajec je skromen in se zadovolji z zadnjo travico in zelenjadjo, ki bi sicer segnila. V vsej državi je okoli 8 milijonov domačih zajcev, dočim so jih leta 1918 našli 14 milijonov. Prostoren hlev in še malce dnevne skrbi in zajčjereja procvita.

Celovski trg. — Na trg se sedaj dovaja ponajveč sadje. Po kakovosti to blago stalno napreduje in se prodajajo že izborne vrste. Prodajalci pa radi mešajo razne vrste, da pridejo slabše med boljše in večji sadeži med manjše. Uspeh je navadno obraten: cene so nižje. Prav mnogo je tudi zelenjadi, tako kumar, fižola in stročju in paradižnikov. Dovolj je tudi že na trgu zeljnatih glav. — Izmed mlečnih izdelkov je bilo največ mehkega sira, ki je bil mahoma razprodan. — Perutnine je bilo malo in je primanjalo že v zgodnjih urah. Povpraševanje po jajcih je bilo zelo močno. — Najbolj potrpežljivi so bili kot doslej prodajalci zdravilnih zelišč.

Tržne cene. Uradno so z 16. t. m. določene sledeče najvišje cene (prva cena za producenta, druga za trg): **Zelenjad:** Namizni karfiol I. 40, 54, II. 26, 35, ohrovt 16, 20, kolerabe 16, 20, špinaca 28, 36, korenje 22, 27, zelena 40, 50, solata v glavicah I. 27, 35, II. 13, 18, endivija 26, 30, izluščen grah 33, 45, grah neoluščen 23, 31, stročje 26, 30, paradižniki 20, 24, kumare 12, 15, belo zelje 12, 15, modro 20, 25, česen 40, 50, čebula 20, 27, kisllo zelje 26, 30 pf za kg. **Sadje:** Grafensteiner A 48, 60, B 32, 42, Jabolka C 1 12, 16, C 1 (otrešeno) 10, 13, C 2 5, 7, hruške Salzburger A 18, 23, B 12, 16, Kaiserbirnen A 40, 52, B 30, 39, ostale hruške A 15, 20, B 10, 13, otrešene hruške 5, 7, češplje 28, 36 pf za kg. V trgovini na debelo je dovoljeno zvišanje sadnjih cen za največ 10, pri zelenjadi 12 procentov, v trgovini na drobno za sadje največ 30, za zelenjad 35, za kapusnice 40 od sto. — **Žitne cene:** pšenica 24.80, rž 19.10, krmski oves 17.20 RM za 100 kg na oddajni postaji. — **Slama in seno:** ržena 3.30, pšenična 3.10, ovsena 3.—, ječmenova 3.—, travniško seno 5.40, 6.40, poljsko 7.20, lucerna, esparseta 8, deteljno seno 7.60 RM za 100 kg. — **Živinske cene:** Na celovškem živinskem sejmu se plačujejo voli A 85 — 91, B 77 — 83, C 57 — 73, D 56, telice A 81 — 87, B 73 — 79, C 53 — 69, D 52, krave A 79 — 85, B 69 — 77, C 47 — 65, D 46, Biki A 75 — 81, B 67 — 73, C 47 — 63, D 46 pf za kg žive teže. Svinje na celovškem živinskem trgu nad 150 kg 1.16 — 1.18, od 135 — 149.5 kg 1.01 — 1.10, od 85 — 88.5 kg 1.01 — 1.10, pod 85 kg do 1.00 RM, pitane svinje do 1.16 RM, merjasci 1.14 RM za kg. — **Krompir,** beli, rdeči in modri) 2.40, rumeni 2.70, Juliperle 3.70, Kipfler 4.70 RM za 50 kg. — nenaznamovana jajca, doma komad 10 pf. — Jag-njeta 78 — 92, ovni 78 — 90, ovce 54 — 74 pf za kg žive teže. — Za podeželsko surovo maslo je določena cena 2.30 RM za kg (pri oddaji trgovcu) in 2.70 RM pri prodaji konzumentu.

Narod naj živi!

Zanimivosti iz vsega sveta.

Milijoni Kitajcev se selijo.

Vojna med Kitajsko in Japonsko zavzema tako velik obseg, da si ga v Evropi ne moremo prav predstavljati. Nihče ne more pregledati vsega tega dogajanja, nihče ne more prešteti množic, ki valove sem in tja in se umikajo japonskemu orožju.

Poročila iz Azije so nezanesljiva in iz ene skrajnosti v drugo. Nekatera poročila pravijo, da je na Kitajskem zaradi japonskega zasedanja 25 milijonov ljudi že mesece in mesece na potovanju. Ljudje iščejo v strahu pred Japanci novo domovino. Druga poročila pa spet trdijo, da je tako potujočih Kitajcev nad sto milijonov (to je za 20 milijonov več kakor šteje ljudi vsa Nemčija). Gotovo je vsaj to, da je danes po Aziji večje preseljevanje kakor je bilo po Evropi v času zgodovinskega preseljevanja narodov. Prve množice teh beguncev so že dospele na obronke tibetanskega gorovja. Na tisoče jih je na teh potovanjih pomrlo, pa še vedno nove procesije beže pred Japonci.

Pri tem potovanju se Kitajci zvesti drže svojih rodovnih zadrug in potujejo združeni v zadrugah. Prav ta način družabne ureditve se v tej strašni narodni nesreči izkazuje v sijajni luči. Zadruga jih drži v enoto in vzdržuje med njimi red. Na potovanjih so samotisti, ki jim je bilo še mogoče pred prihodom Japoncev zbrati lastno imovino in oditi. Ostali, ki so padli v klešče japonske vojske, morajo prenašati svojo usodo.

Kjer se potujoča množica ustavi, zrasejo iz tal taborišča. Taborišča v bližini velikih mest podpirajo rojaki in razna mednarodna dobrodelna društva, vsa druga pa so odmaknjena očem evropskega opazovalca. V največjih takih naselbinah živi po 70.000 ljudi. Včasih se tako taborišče vzdigne in se spet preseli drugam. Manjših taborišč z 10.000, 20.000 prebivalci je toliko, kolikor jih zemlja in čut Kitajcev za skupnost moreta preživljati. Kadar se selijo, se kot mravlje v nekem nagonu za obrambo svojega življenja poslužujejo vseh sredstev. Tu ni nobene postave, nobenega predpisa. Je samo življenjski nagon. Če je vodna pot dosegljiva, je čez noč vsa naselbina na čolnih in se prepelje po toku navzdol. Če je proga v bližini, je naenkrat ves vlak poln. Od kod je prišel vlak, kdo je strojevodja in kam bo odpeljal, tisoči in tisoči, ki se obesijo nanj, ne vedo in ne vprašajo. Vsi, ki so imeli priložnost, se ne morejo načuditi tej zavesti skupnosti, ki ves narod seli, živi in brani, skrbi za živali ter neprestano gradi domove, da jih ob približanju Japoncev spet zapusti in si sto kilometrov daleč zgradi druge.

Taborišče zrase čez noč brez zidarjev in drugih obrtnikov. Vsi znajo vse. Vsi, od otroka do starčka hočejo živeti, vsak stori toliko, kolikor more. Nih-

če ne dela zase, vsi grade za celoto in v nekaj dneh stoje nizke ilovnate koče v dolgih, lepo urejenih vrstah. Vsaka vrsta ima kakih 500 majnih koč in v vsaki taki koči živi po ena družina, včasih štirje rodovi. Vse imajo okenca iz papirja, nekatere zastore za vrata, vse so obrnjene od vzhoda na zahod, da je stena na severu in brani prebivalce pred mrzlim vetrom. Oprave ali peči ni. Spijo na tleh na kupih cunj. Moških podnevi v taboriščih skoro ni. V bližini mest se razkrope po mestu, kjer že dobe kakšen zaslužek. Daleč zunaj na deželi pa iščejo iz zemlje, kaj bi mogla dati, da bi preživela vsa krdela.

Takšne so strahote vojne, ki jo je Kitajcem vsilila sedanja vojna.

Zlato v želodcih gosi. Na zapadu kitajske province Hunan, ki spada v vojno ozemlje, poznajo kmetje že od pradednih časov poseben način za pridobivanje zlata. V tamošnjih rekah in potokih se nahaja zlato, katerega pridobivajo s pomočje reje gosi. Njihove gosi imajo namreč „zlato dno“. Kmetje puste, da postanejo gosi kakor mogoče stare, ker jim ni toliko za njihovo pečenko, kakor za njih želodce in drobno. V njih se namreč nabirajo nezmatna, toda težka zlata zrnca, ki so jih zobale gosi s hrano iz vode. Ko kmet zakolje staro gos, se najbolj veseli njegovega želodca in drobno, ki jih spremeni na zareči plošči v pepel. Nato pepel odstrani, ostane mu pa znatna množina zlata.

Urednik: Dkfm. Vinko Zwitter, Klagenfurt, Achatzelgasse 7. — **Upravnik:** Rado Wutej, Klagenfurt, Schüttgasse 9. — **Založnik:** Politično in gospodarsko društvo za Slovence na Koroškem. — Tiskarna J. Leon sen., Klagenfurt, Domgasse 17. — Veljavna je inseratna tarifa 1. — Povprečna naklada v 2. četrtletju 1939: nad 2300.

Hranilnica in posojilnica r. z. z. n. z. v Šmihelu pri Pliberku.

Vabilo

k rednemu letnemu občnemu zboru Hranilnice in posojilnice r. z. z. n. z. v Šmihelu pri Pliberku, ki se vrši dne 24. septembra 1939 ob treh popoldan v zadrugi pisarni.

Spored:

1. Poročilo načelstva.
2. Revizijsko poročilo.
3. Odobritev rač. zaključka za leto 1938.
4. Razdelitev čistega dobička.
5. Spremenba pravil § 6, določitev deleža v RM.
6. Sklepanje o deležnih doplačilih iz rezervnega fonda.
7. Odobritev začetne bilance v Rm s s 1. 1 1939.
8. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi

Načelstvo.

Zahvala.

Ob težki ločitvi od naše dobre mamice

Ane Hutter, roj. Mohar

se prav pristrčno zahvaljujemo vsem, ki so rajno spremili na njeni zadnji poti in ji nasuli na njeno tiho gomilo toliko lepega cvetja. Pristrčna zahvala za vse opravljene molitve. Posebej se zahvaljujemo preč. gg. Ivanu Sekolu in novomašniku Karieljcu, ki sta našo mamico spremila v zadnjih urah v pobožni molitvi do praga večnosti; istotako preč. gg. župniku I. Sekolu in kaplanu P. Kanaufo za tolažilne besede ob njenem grobu ter ostalim preč. gg. duhovnikom za udeležbo pri pogrebu. Najiskrenejša hvala veljaj globaškim pevcem, ki so se od naše mamice poslovili s prelepo domačo pesmijo ter vsem onim, ki so nam ob tej bridki izgubi izrekli sožalje in so z nami sočustvovali.

V Globasnici, septembra meseca 1939.

Žalujoča družina Hutarjeva.